

MÉS ENLLÀ DE LES HABILITATS SOCIALS DAVANT LA CONDUCTA ANTISOCIAL

Miquel Àngel Mas Mas
Mestre de pedagogia terapèutica

Essent aquest curs el coordinador d'un seminari de conducta antisocial a l'escola, vaig optar per desenvolupar la sessió objecte d'aquest escrit fixant un marc teòric de fons, que vaig intentar que fos verbalitzat pels mateixos mestres com a resultat d'una sèrie de preguntes que vaig plantejar. La gran sorpresa, per cert molt agradable, fou quan l'experiència sobre les bases de la teoria dibuixada va excedir aquesta, i vàrem anar més enllà de les ressenyes bibliogràfiques treballades. Aquest article respon a la necessitat de compartir part d'aquesta experiència de formació.

Un cop activat el seminari amb la introducció pertinent, la primera pregunta a formular fou la definició de disciplina. Per grups repensaren i anotaren el que entenien per disciplina. Les definicions voltaven entorn a la paraula norma, binomi mestre i alumne, guia per al creixement, etc. Intentant reconduir l'acte de la millor manera possible gràcies a la lectura en públic de diferents textos, com el de Casamayor (1999) o Antúnez (2000), es confrontà la realitat enunciada pels mestres amb el marc teòric dels autors esmentats i ens adonàrem com la disciplina traspassava les parets de l'aula i implicava manifestacions a nivell de centre de la forma més subtil: dividir els alumnes, l'horari escolar...etc.

Sovint som tan simples que confonem disciplina amb un sistema de normes i sancions (o càstigs), quan la disciplina es manifesta en els centres de forma més subtil: està present en la manera d'organitzar el temps, de dividir els alumnes i les alumnes per grups, de compartimentar els continguts, d'estructurar l'espai, d'avaluar... Els estudiants, sobretot els joves, són plenament conscients que el

docent té la darrera paraula, la capacitat d'obrir-los o tancar-los les portes per a sempre. En comparació amb aquesta potestat, quina importància pot tenir un càstig com recollir els papers, sortir de classe o fins i tot ser expulsat del centre durant quinze dies (Casamayor, 99: 6-7).

Per altra part parlàrem de l'acceptació unànime del mot disciplina i no del mot convivència, i vàrem ressenyar l'estereotipació de la paraula - perfumada de connotacions militars, de jerarquia-, i la por del docent davant la possible influència de l'herència del significat disciplina en la resposta automàtica i negativa del mestre enfront de la conducta antisocial.

Fins aquí seguien la guia que jo havia previst. El punt d'inflexió i d'autorecerca creativa del grup va aparèixer amb la pregunta: i què és necessari per a la convivència a una escola? La resposta unànime i directa en diferents expressions fou la gestió democràtica. Quan jo intentava marcar el pont cap a un altre punt, un dels mestres comentà: què és decidir democràticament, què és consensuar? Vaig llançar, parafrasejada aquesta darrera pregunta al

grup, el qual recordà el sistema de votació en temps d'elecció i ho exemplificaren amb qualsevol reunió d'escola que haguessin fet.

Ben bé, les intencions del mestre que va formular la pregunta no les sabia, però sí que m'interessava, ja que la democràcia actual crec que té molt de façana i que exerceix de reproductora d'uns pensaments socials cíclics, titllant d'involutius els que proposen, en moltes ocasions, el canvi.

Una vegada formulada l'opinió col·lectiva, vaig procedir a demanar-li què pensava del que s'havia comentat. El seu desacord era contundent, i ho explicà amb aquests pensaments:

"Si amb la classe hem de decorar el passadís i els nins i nines observen l'espai, parlen de les sensacions que aquest els transmet -ara es troba despullat-, parlen del perquè de la necessitat de la seva decoració, del canvi, i dels sentiments que aquest nou espai comunicarà. Aleshores, per què hi ha d'haver una votació, per què una majoria i una minoria. La lògica pedagògica dilueix el sí o el no"

Ho comentà a nivell d'aula, però la lectura crec que fou a nivell de centre. Perfilava una espècie de lògica educativa impregnada de valors prou neutrals -valors universals- i de principis pedagògics base, que requeria una formació, una observació i una investigació que, una vegada processades, diluïen el conflicte latent que ens pot quedar després d'unes votacions, i, en contrapartida, queden reforçades la germanor i la comunitat educativa. Xerrava d'evidenciar, com a equip de treball, el substrat pedagògic de la qüestió amb els processos professionals i científics corresponents i així rebutjar els raonaments especulatiu que inclinen cap a una determinada votació.

La cosa quedà així i fou el moment d'aplegar. Ja fora del centre, i amb el mestre de la darrera inter-

venció anant cap als cotxes, jo li vaig preguntar el perquè de la possible inviabilitat del seu argument. En la propera sessió es parlarà de la formació del concepte d'un mateix en la primera infància gràcies a la retroalimentació que rebem de l'entorn -els nostres pares- sobre la nostra conducta i de la influència d'aquesta en la interacció amb els altres, convivència que és clau per a l'autoestima. No poder entendre la globalitat, i no percebre'ns a nosaltres mateixos dins aquesta, provoca l'absolutisme en la nostra postura i elimina l'empatia envers l'altre, comportament propi de baixa autoestima i concepte d'un mateix. Per ventura, per això mateix no és possible l'aplicació d'aquell consens del mestre que desestima el posicionament en bàndols oposats.

Creo que la conclusió del paràgraf descrit la vàrem compartir ambdós sense cap tipus de conversa i, ja dintre del cotxe, vaig pensar que l'escola, per ventura, necessita anar més enllà d'impartir uns cursets d'habilitats socials als alumnes i als mestres.

Dowling i Osborne (1996) ens comenten l'assessorament als docents per part de professionals en l'espai escola. El docent necessita del moment terapèutic dins el mateix centre, i si aquest és un àmbit quasi present als equips de zona, sí és cert que necessita potenciar i perfeccionar. És una de les llacunes a cobrir dins el nostre sistema educatiu.

BIBLIOGRAFIA:

- ANTÚNEZ, S. (Coord) (2000): *Disciplina y convivencia en la institución escolar*. Ed. Graó. Barcelona
- CASAMAYOR, G (Coord.) (1999): *Cómo dar respuesta a los conflictos. La disciplina en la enseñanza secundaria*. Ed. Graó. Barcelona.
- DOWLING, E. i OSBORNE, E. (1996): *Familia y escuela. Una aproximación conjunta y sistémica a los problemas infantiles*. Ed. Paidós. Barcelona.

